

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Ordet sjunger såret friskt

Christina Lindholm

Sår

278 s, tab, ill. Lund: Studentlitteratur, 2003.

Pris SEK 475

ISBN 91-44-04052-0

Ordet sjunger såret friskt – gott ord är gott läkeblad.

Dette gamle svenske ordtaket innleder denne boken om sår og sårbehandling, beregnet på alle som arbeider med en tung, uglamorøs og tidkrevende pasientgruppe. Forfatteren

er en av Sveriges fremste autoriteter innen sårbehandling, Christina Lindholm, sykepleier og professor ved Høyskolen i Kristianstad og sykepleieforskningsjef ved Karolinska Universitetssjukhuset i Solna. Sårforskning har lenge vært betraktet som lite attraktivt for leger og annet helsepersonell til tross for at kroniske sår er blant de lidelser som rammer flest personer, krever flest sykehusdager og koster mest i den vestlige verden. Men nå har innstillingen heldigvis begynt å endre seg, spesielt i Sverige hvor tverrfaglige sårcentre den senere tid har kommet til.

Det er lett å la seg begeistre av Christina Lindholms andre utgave av *Sår*. Den har mer enn doblet sitt omfang i forhold til første utgave, og frister med vakker layout og gode illustrasjoner og bilder. Forfatteren har økt den akademiske kvaliteten på stoffet ved en grundig gjennomgang av systematiske litteraturoversikter og Cochrane-rapporter. Der dette har manglet i tilgjengelige publikasjoner, har hun basert sin kunnskap på enkeltstudier av høy kvalitet og klinisk erfaring i form av såkalte ekspertvurderinger.

Boken er oversiktlig oppbygd, med en kort oppsummering foran hvert hovedkapittel. Der man ønsker å gå mer i dybden, er det mange gode referanser å velge mellom. Første kapittel er riktig spennende og gir innblikk i sårbehandling i et historisk perspektiv. Lindholm går så grundig igjennom de tre store hovedgruppene kroniske sår: leggsår, fotsår hos diabetikere og trykksår. Videre gir hun en oversikt over kreftsår, akutte sår og andre typer vanske-

lige sår. I kapitlet om akutte sår savner jeg en omtale av frostsår. Boken har egne kapitler om tilhelingshemmende faktorer, sårinfeksjon, sårsmerte, lokal sårbehandling, komplementære terapimuligheter, pleie og helseøkonomiske aspekter. I så måte kan boken benyttes som oppslagsverk ved spesielle problemstillinger eller den kan leses fra perm til perm for den spesielt interesserte. Innimellom finnes enkelte småfeil, og noen behandlingsforslag kan diskuteres. Den enkelte behandler må vurdere hva som blir riktig i hvert enkelt tilfelle ut ifra egne og kollegers erfaringer, økonomi og tilgjengelig bandasjemateriell. Ikke alle produkter som beskrives i boken kan overføres direkte til norsk praksis; Iodosorb omtales for eksempel hyppig, men fås i Norge kun på registreringsfritak.

Bruken av lokal sølvbehandling i sår har økt svært mye de senere år, og det er lansert en rekke ulike sølvbandasjer og andre sølvprodukter til lokal applikasjon. Lindholm fremhever at slike sølvprodukter har bredspektret antibiotisk effekt uten å skape resistensproblemer. Dessverre viser nyere studier at bakterier også kan utvikle resistens overfor sølv, og bruken av slike produkter må derfor brukes på rett indikasjon.

I bokens kapittel om leggsår gis det bred omtale av kompresjonsbehandling, som er en av hjørnesteinene i behandling av venøse leggsår. En svært god bildeserie illustrerer godt hva som skjer når behandlingen er feil eller svikter. Hun bruker også bildeserier for å illustrere ulike måter å bandasjere venøse leggsår på. Her er det mulig det hadde vært lettere for en utrent sårbehandler å forholde seg til én enkelt bildeserie som punkt for punkt illustrerte leddene i den mest brukte behandlingsmetoden ved et ukomplisert, venøst leggsår.

I et annet omfattende og godt skrevet kapittel, om fotsår hos diabetikere, uttrykkes et hjertesukk overfor helsepersonell som følger opp diabetikere: Sjekk alltid føttene! Det er ikke sikkert pasienten med diabetes selv er klar over at det er et begynnende sår til stede, og ved denne typen sår er det svært viktig å komme i gang med behandling så tidlig som mulig.

Christina Lindholm har skrevet en systematisk og (stort sett) didaktisk oppbygd bok. Kommentarene ovenfor er bare småplukk, og jeg vil varmt anbefale boken. Forfatteren viser en rikholdig erfaring og kunnskap, gir gode råd for vanskelige

problemstillinger og ber oss tenke helhetlig i vårt møte med en pasient med sår som ikke vil gro.

Brita Pukstad

Hudavdelingen
St. Olavs Hospital

Omfattende bok om kirurgisk behandling av sår

Luc Téot, Paul E. Banwell, Ulrich E. Ziegler, red.

Surgery in wounds

554 s, tab, ill. Heidelberg: Springer, 2004.

Pris GBP 77

ISBN 3-540-22254-5

Dette er en lære- og oppslagsbok om kirurgisk sårbehandling. De tre hovedforfatterne har sammen med et stort antall bidragsyttere fra Europa og USA skrevet 55 enkeltkapitler. Disse er velordnet og samlet under bokens ti hovedemner. Boken

er på engelsk. Den er lett å finne frem i, har gode illustrasjoner og et stikkordregister. Den er innbundet og i et hendig format.

Den tar for seg basal morfologi og fysiologi for hud og underhud og beskriver fra enkle sårstell til omfattende sårrevisjoner. Et kapittel omhandler suturmateriale og suturteknikker. Den omtaler iskemiske sår, trykksår, traumatiske sår og sårkomplikasjoner etter annen kirurgi. Behandling av stygge arr og keloid beskrives. Boken har således interesse for kirurger utover plastikkirurgi. Allmennleger som vil drive med småkirurgi, vil finne mye hjelp og støtte i denne boken.

Det omtales også tekniske hjelpemidler for vakuumassistert sårbehandling som er svært bra ved vanskelige sår. Kirurger kan komme i skade for å oppfatte hud kun som en barriere før vi kommer til de organer og strukturer vi egentlig skal jobbe med. For pasientene kan et uheldig og stygt arr etter en ellers vellykket operasjon være en ubehagelig og negativ påminnelse resten av livet. Innen dette feltet er det vanskelig å lage kontrollerte studier, så mye av kunnskapen er basert på erfaring. Denne boken

samler erfaring og kunnskap på en fin måte. Vi kan lett finne råd og veiledning som gjør at vi behandler de hudsår vi selv lager og andre sår på en bedre måte.

Steinar Solberg

Thoraxkirurgisk avdeling
Rikshospitalet

Dermatologisk(e) murstein(er)

Jean L. Bolognia, Joseph L. Jorizzo,
Ronald P. Rapini, red.

Dermatology

2 460 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Mosby, 2003.
2 bd. Pris USD 299
ISBN 0-323-02409-2

Autoritative oppslagsverk innen medisinske fagområder kan opparbeide seg et særlig godt renommé og komme i nye opplag og reviderte utgaver over mange tiår. Innen dermatologi har bøkene av engelskmannen Rook, tyskeren Braun-Falco (særlig den engelske versjonen) og amerikaneren Fitzpatrick fått en slik posisjon. Det er ikke lett å introdusere et helt nytt oppslagsverk med denne konkurransen, men forlaget Mosby forsøker.

Deres *Dermatology* består av to bind, begge svært brede og tykke. De til sammen mer enn 280 forfatterne er et A-lag innen internasjonal dermatologi. I større grad enn i de andre nevnte oppslagsverkene er det lagt vekt på en delikat layout og mer moderne pedagogiske virkemidler som tekstrammer med korte strekpunkter om kapitlenes hovedbudskap og en ganske omfattende bruk av farget rasterbakgrunn, flytdiagrammer og illustrative strektegninger. Fargefotografiene, som er en selvfølge i en dermatologisk tekst som denne, er mange og svært gode. En vedlagt CD-ROM inneholder alle fotografiene og diagrammene. Kapitlene om hudkirurgi er spesielt gode og instruktive.

Det ligger svært mye arbeid og en møysommelig og tidkrevende redigering bak et slikt verk. Til tross for gode forsøk er fremstillingen etter mitt syn ikke tilstrekkelig moderne til at verket har vesentlige fortrinn fremfor de allerede etablerte. De to bindene er fysisk svært store og dermed vanskelig å bla i og få oversikt i, selv om begge har en detaljert stikkordliste som omfatter begge bind. Svakheterne med å ha så mange forfattere er åpenbar, slik det ofte kommer frem i bokanmeldelser i Tidsskriftet, og dette verket er intet unntak. Det er mindre stringent redigert enn for eksempel Braun-Falcos bok, som etter mitt syn egner seg bedre som oppslagsverk for travle klinikere. Dessuten er prisen høy.

Petter Gjersvik

Tidsskriftet

Uten kjønn – intet menneske?

Runar Bakken

Mann i ingenmannsland

131 s. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.
Pris NOK 168
ISBN 82-450-00736

Noen hevder at maskuliniteten er i krise. Mannen er blitt utsatt for 1970-tallets kvinnebevegelse og er blitt et verdig offer. I den tradisjonen er makt-perspektivet lite påaktet. I denne boken gjøres imidlertid makt relevant. Målgruppen er menn som beveger

seg over i tradisjonelle kvinneyrker.

Forfatteren er sykepleier og sykepleielærer. Boken er et meningsuttrykk i etterkant av forskningsprosjekter samt egne erfaringer som mannlig sykepleier. Han refererer til internasjonal litteratur, bl.a. filosofen Pierre Bordieu og antropologen Mary Douglas. Boken er delt i åtte kapitler, som dels tar for seg kulturelle forhold ved begrepet kjønn, dels undersøker mer spesifikt betydningen av kjønn innenfor omsorgssektoren. Forfatterens perspektiv er oppdeling av det private – forstått som hus, hjem og kjønnskjærighet – og det offentlige, forstått som det sted der produksjonen finner sted.

Omsorgssektoren er en arena som er offentlig, men der den dominerende yrkesgruppe består av kvinner. Å vandre rundt på avdelingen med en liten støvbøtte som mannlig sykepleierelev, gir forfatteren refleksjoner om kjønn. Støvtørringen understreker den mannlige elevs følelse av fremmedhet, både ved at han har feil kjønn og at han gjør oppgaver som tilhører hjemmet. Han vandrer i ingenmannsland. Derfor dras han mot de «maskuline øyene» i faget, der utstyr og teknologi råder.

For i det offentlige rom er det den maskuline dominans som fortsatt er enerådende. Mannen utenfor hjemmet kan «svømme rundt i sitt eget – som fisken i vannet». I hjemmet er kvinnen evig til stede, på vakt bare for han. Sykehusavdelingen likner også her det hjemlige der sykepleieren alltid er på sin post, mens leger og andre stikker innom.

Forfatteren er eksplisitt i valg av forståelse av kjønn: Uten mann og kvinne eksisterer det intet menneske, og han er besnæret av psykoanalytiske teorier om hvordan gutter og jenter blir skapt.

Forfatteren skriver enkelt om kjønn. Teksten er befriende fri for floskler som har sneket seg inn i den moderne kjønnsforskningen som «diskurs» og «dekonstruksjon».

Boken kan leses som en losing inn i et utrygt farvann og gi inspirasjon til grundigere granskning av temaet. At det er en mannlig los, kan gjøre det mindre fremmed å lese for menn med omsorgsoppgaver både hjemme og ute.

Berit Schei

Institutt for samfunnsmedisin
Norges teknisk-vitenskapelige universitet

Nyttig om binyre- og hypofysesykdommer

Morbus Addison Forening

Livsboka

152 s, tab, ill. Oslo: Morbus Addison Forening (MAF), 2004. Pris NOK 150
ISBN 82-303-0058-5

Binyre- og hypofysesykdommer er sjeldne, kan være skumle og oppdages ofte sent, da de tidlige symptomene ofte er lite spesifikke. Til nå har vi manglet en bok om disse sykdommene basert på norske erfaringer og behandlingspraksis. Den er nå kommet.

Boken er skrevet for helsearbeidere, pasienter med binyre- og hypofysesykdommer og deres pårørende. Intensjonen fra forfatterne har vært å skape interesse for disse sykdommene og øke kunnskapen om diagnosen til den enkelte pasient.

Den er egentlig delt i to; en tradisjonell medisinsk del som godt kan egne seg som lærebok for medisinstudenter, og en del om enkeltpasienters erfaringer med sykdommen og helsetjenesten. Tabeller over medikamentell behandling av binyrebarksvikt og frekvens av symptomer ved Cushings syndrom er nyttige. At de omtalte sykdommene kan redusere livskvaliteten, er lett å forstå. Bokens tittel er likevel noe naiv med tanke på effekten av kunnskap.

Bokens siste del kunne med fordel vært noe strammere redigert. Jeg savner en beskrivelse over pasientorganisasjonens aktiviteter og tilbud til medlemmer, en oversikt over nyttige webadresser og en liste med ordforklaringer for ikke-medisinere.

Det er en kunst å skrive for en så heterogen målgruppe. Kapitlet om adrenogenitalt syndrom, en ikke helt enkel tilstand å ha grepet på selv for en endokrinolog, imponerer med sine lett forståelige forklaringer. Andre kapitler er mindre egnet for ikke-medisinere.

Alt i alt en nyttig bok om binyre- og hypofysesykdommer for studenter og leger som møter disse pasientene.

Tore Julsrud Berg

Endokrinologisk senter
Aker universitetssykehus